

Kozma Ahačič

dr. slovenistike, urednik portala Fran in raziskovalec

Picko, Packo, prosim, oprostita!

Koliko je za našo družbo vreden učitelj? Pa pri tem ne mislim na denar. Od antičnih šolskih opravil so mi bile od nekdaj najbolj všeč kontroverzije (*controversiae*). Šlo je za retorične vaje, ki so se ohranile čez ves srednji vek, ponekod zelo uspešno celo do današnjega časa. Po vzoru odvjetnika in zagovornika v pravnem sistemu si izberemo problem in nato zagovarjamo eno ali drugo stran.

Današnji čas, ki celo glede na antiko in srednji vek prav neverjetno teži k povsem poenostavljenemu predalčkanju, skuša takšno »uravnoteževanje« kdaj pa kdaj posnemati. V televizijski studiju na primer pripeljejo nekoga z leve in nekoga z desnice, gledalec pa naj bi si potem ustvaril svoje mnenje. A takšno »uravnoteževanje« je v resnici popolno nasprotje antičnih vaj, antičnih kontroverzij. Zastopati in predstavljati svoje mnenje je namreč enostavno in samo še utrjuje ter potrjuje nasprotja. Bistvo vaj v tedanjih šolah je bilo, da si se naučil zastopati mnenje, ki ni bilo tvoje. Da si iskal pojasnila za dejanja, ki bi jim na prvi pogled nasprotoval. Razumeti nekoga, ki misli povsem drugače, je namreč temelj vsakega dialoga. 'Razumeti' namreč ne pomeni 'strinjati se'.

Prejšnji teden sem zasledil novico, ki je idealen primer za kontroverzijo. Učitelji z neke srednje šole so peljali svoje dijake na ekskurzijo v mesto X. Ker so nekateri dijaki že večkrat zamujali, je učiteljem verjetno slednjči preklopelo. Iz mesta X so odpeljali natančno ob napovedani uri – brez enajstih dijakov, ki so zbor zamudili. Dijaki (stari dovolj, da učitelji zanje v prostem času na izletu ali ob neupoštevanju navodil niso odgovorni) so se nato morali odpeljati domov sami. Dijaki in starši so se naslednji dan pritožili – učitelji pa so se jim skupaj z ravnateljico opravičili. In vprašanje za kontroverzijo: Kdo je ravnatelj prav, kdo je naredil napako, dijaki ali učitelji?

Če se postavimo na stran dijakov, je bila reakcija staršev in ravnateljice upravičena. Zaradi nekaj minut zamude so imeli pokvarjen dan. Učiteljev niso jemali resno, saj so menili, da si česa takšnega ne bodo upali privoščiti. Iz lastnega žepa so si morali organizirati pot domov. Z vidika ravnateljice pa so učitelji šolo spravili v neroden položaj – in vrh vsega še v medije. Če bi se komu kaj zgodilo, bi javnost reagirala z nepredvidenimi napadi. Ravnali so impulzivno, kot da ne bi poznali trenutnega javnega mnenja, ki jih obravnava zgolj kot varuhe otrok, ki nadomestijo vrtec v času, ko smo starši v službi.

FOTO LEON VIDIC

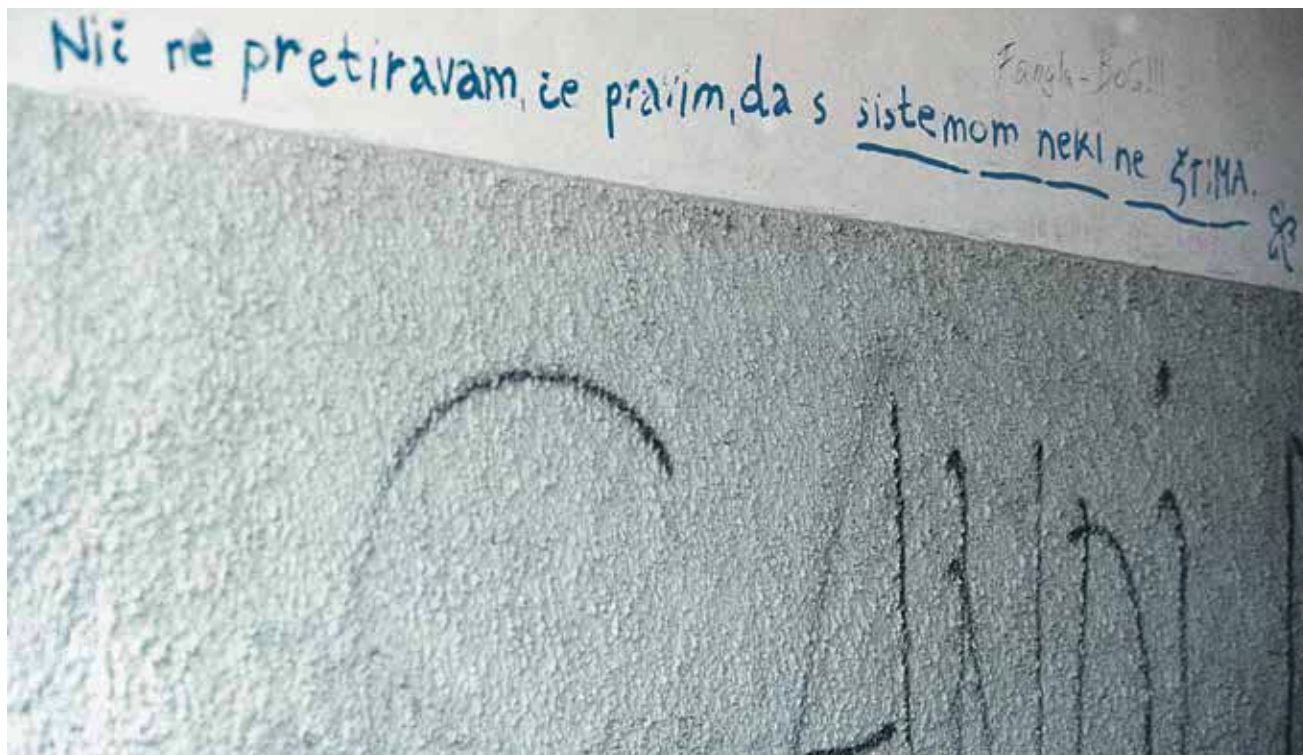

FOTO MATEJ DRUŽNIK

Toda če se v gornjem primeru postavimo na stran učiteljev, se srečamo z zelo temeljnim vprašanjem. Koliko je za našo družbo vreden učitelj?

Vživimo se torej v učitelje. So na izletu. Z dijaki jim ne uspe najti skupnega jezika. Zamude se vrstijo in na koncu zagrozijo: »Odhajamo natančno ob enim. Da ne bi kdo zamudil! Toda zamudi kar enajst dijakov. Učitelji se odločijo za drastičen ukrep: »Gremo brez njih. Samo tako jih bomo lahko naučili, da so v življenju tudi situacije, kadar ne smemo zamujati.«

In – saj res. Če raziskovalci, umetniki, gospodarstveniki oddajo prijavo projekta ali poročilo s samo enosekundno zamudo, so posledice za nas zelo velike. Pa se nam ni še nihče opravičil, ko je izločil našo prijavo, vlogo, prošnjo, poročilo. Ali ko nam je poslal kazeno. Učitelji so torej želeli dijake nekaj naučiti. Z nekoliko neklasično metodo – a vendar. Ko so jih dijaki klicali po telefonu, naj se vrnejo po njih, ravno zato niso popustili. Ker so presodili, da je to »šola«, ki jo njihovi dijaki potrebujejo.

Ravnateljica je bila seveda upravičeno nejevoljna: zaradi tega ukrepa so jo verjetno napadali starši, dijaki so jo verjetno prepričevali, da so učitelji »povsem znoreli«, podobno so ocenjevali nekateri drugi učitelji, pa tudi sama se za kaj takega ne bi nikoli odločila. Zato se je z vsemi pogovorila. Do sem je vse prav, tudi če se postavimo na stran učiteljev. Če so imeli učitelji prav, a so ravnali malo preveč drzno, celo ravnala

Za našo družbo je učitelj vreden tako malo, da vedno bolj škodi predvsem nam samim, našim otrokom.

teljčina morebitna jeza nanje ne bi bila nič posebnega.

Toda tu sledi v zgodbi obrat, ki najlepše pokaže, kaj naredi iz šolstva napačna klima v državi. Učitelji so se opravičili učencem (!), ravnateljica se je navzven (ne znotraj zbornice, kar bi bilo čisto v redu, ampak javno) postavila na stran učencev (!), šola pa je staršem vrnila denar za prevoz otrok iz mesta X do doma. Če se postavimo na stran učiteljev, je s tem zvedenel ves poduk, ki so ga hoteli dati učencem. Ravnateljica pa zaradi pritiskov z vseh strani ni mogla delovati kot njihov vodja, ampak kot njihov nasprotnik. Starši niso izkoristili priložnosti, da bi njihovi otroci dobili jasno sporočilo: v življenju so roki, ki si jih moramo držati. Odgovor na vprašanje, *koliko je vreden učitelj*, pa je ob znanem razpletu: »Manj kot učenci.«

In vsaj zadnja ugotovitev, ki bi izhajala s strani, ki jo poskušam zastopati v tej kontroverziji, po mojem zelo drži. Za našo družbo je učitelj vreden tako malo, da to počasi vedno bolj škodi predvsem nam samim, našim otrokom. V svet,

ki je poln krivic, jih pošiljamo iz šol, v katerih krivic ne rešujemo več znotraj šole, ampak s pritiski od zunaj. V službe s problematičnimi šefi jih pošiljamo iz šol, kjer učitelj več ne bi smel biti avtoriteta v razredu ali na izletu, univerzitetni profesor pa v predavalnici. Izobražujemo jih v milnih mehurčkih, obloženih z vato, nato pa smo začudeni, če jim ne uspeva med kopirivami. Komu naj se dijaki v takšnem sistemu sploh še upirajo, nad kom naj bodo razočarani, kje naj se učijo »političnega« in »civilnodruženega« delovanja?

Pa ne samo to. Učitelji, ki nimajo polne podpore v ravnateljstvu, ne morejo ravnati po svoji vesti in znanju, ampak so vse bolj preplašeni. Hkrati nekateri ravnatelji postajajo preplašeni zastopniki dijakov in staršev. Ugoditi skušajo »Ministrstvu«, »Inšpekciji«, »Staršem« in »Učencem« – v resnici pa splošni slovenski klimi glede učiteljev – hkrati pa se sprašujejo, zakaj se jim šola sesuva, zakaj jim učitelji vse manj zaupajo in zakaj delajo učitelji neumne napake. In – kar je pomembneje – zakaj so učenci vse manj zadovoljni, učitelji pa vse bolj pregoreli. In sindikati? Ti mislijo, da bodo takšno temeljno deviacijo v sistemu lahko rešili z nekaj desetaki evrov več plače, ki jo sem in tja izborijo na okopih.

Pa bi morali misliti še na kaj drugega kot na denar.

Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.

Gostujoče pero

Kaj narediti z evropskimi sredstvi?

Prej kratkim smo lahko brali, da smo v Sloveniji slabo uspešni pri črpanju sredstev EU. Čeprav je to bila za mnoge verjetno novica, za tiste, ki vsaj del tega področja spremljamo, to ni bilo presenetljivo. V sedemletni perspektivi Evropske unije, ki se zdaj počasi izteka, naj bi bil zelo pomemben tehnološki razvoj držav. Za ta namen so morale vse države pripraviti »strategijo pametne specializacije«, a Sloveniji se je zataknilo že na začetku, saj smo bili zadnja država, ki ji je uspelo pripraviti to strategijo, in sicer po več neuspešnih poskusih, zato smo črpanje evropskih sredstev začeli z zamudo. Tudi zadnji dokument Strategija pametne specializacije je imel številne pomanjkljivosti, a ker se je mudilo, je bil sprejet, kakršen je pač bil.

Priprava strategije pametne specializacije je potekala po več poteh, ena pot je bila s pozivom vsem deležnikom, ki sodelujejo v razvojnih dejavnosti, da pripravijo tako imenovane verige vrednosti – predlog razvoja nekega področja, ki bi segal od osnovnih raziskav do implementacije na svetovnih trgih. Številni raziskovalci in razvijalci v podjetjih (s)mno se vključili v pripravo tovrstnih predlogov, temu namenili veliko svojega časa (saj smo naivno mislili, da nas želi politika poslušati) in naši predlogi so bili bolj ali manj uspešno vključeni v strategijo pametne specializacije. Z optimizmom smo pričakovali novo evropsko perspektivo,

Gregor Majdič, znanstvenik in ustanovitelj podjetja

v kateri bo več denarja za razvoj, za spodbujanje prenosa znanja iz akademskega okolja v gospodarstvo, za spodbujanje nastajanja in razvoja visokotehnoloških zagonskih podjetij. A takoj ob prvem razpisu smo številni raziskovalci doživeli hladen tuš. Razpis je bil pripravljen tako, da je z razpisnimi pogoji izključil vsa zagonska podjetja, vsa mala podjetja, ki se šele uveljavljajo na trgu, in tudi zelo otežil sodelovanje akademskih institucij. Razpisni pogoji so bili takšni, da so za sredstva lahko kandidirala le velika podjetja, ki so edina lahko izpolnjevala pogoje razpisa, in imela dovolj akumuliranega kapitala za sofinanciranje projektov in zalaganje denarja, saj je treba ves denar za projekte zalagati. Podobni so bili drugi razpisi, ki so vedno izključevali mala zagonska podjetja, čeprav so številne raziskave v svetu pokazale, da so v zadnjih letih ravno visokotehnološka zagonska podjetja nosilec razvoja. V farmacevtski industriji velik del razvoja poteka tako, da velika farmacevtska podjetja odkupijo in inovacije od zagonskih inovativnih

podjetij, ali pa takšna podjetja kar kupijo in potem njihove izdelke pripeljejo na trg. V Sloveniji smo se očitno odločili, da tega segmenta (kljub velikim besedam politikov) ne podpiramo, čeprav bi za takšne podpore lahko porabili evropska, ne nacionalna proračunska sredstva. V zadnjih letih smo sicer pogosto lahko poslušali, kako podpiramo razvoj podjetništva, kako spodbujamo razvoj novih visokotehnoloških podjetij, a resnica je zelo daleč od visokotehnoloških besed. Odkar je politika ločila raziskovalno in razvojno politiko z uvrstitvijo znanosti pod veliko resorno ministrstvo, ki pokriva celotno šolstvo in šport (v katerem se znanost izgublja), ter zasedajo pomembnosti tehnološkega razvoja, v nasprotju s Slovenijo aktivno privabljajo visokotehnološka zagonska podjetja v svoje države s ponujanjem neposrednih državnih investicij in pomočjo pri iskanju tega prodor na mednarodne trge lahko zelo upočasnijo in podjetje, ki je bilo ob ustanovitvi morda prvo ali med prvimi na svetu s ponudbo inovacije, lahko prehiti po snemovalci, ali pa se podjetje preseli v tujino, ker ima tam ugodnejše pogoje za razvoj. Številne države, ki se zavedajo pomembnosti tehnološkega razvoja, v nasprotju s Slovenijo aktivno privabljajo visokotehnološka zagonska podjetja v svoje države s ponujanjem neposrednih državnih investicij in pomočjo pri iskanju

Vprašanje je, kaj dela naša politika. Ali pripravljamo strategijo porabe sredstev ali pa bomo čez nekaj let v časopisih spet brali, kako nismo porabili evropskih sredstev?

preprost: ker ga sami nočemo. Trenutno se pripravljamo nova evropska sedemletna finančna perspektiva in v okviru tega države pripravljajo svoje predloge, na katera področja bi rada usmerila evropska sredstva. To je tisti pravi čas, ko je treba narediti strategijo razvoja države, ko je treba ugotoviti, kaj potrebujemo in kaj želimo, kako se želimo razvijati in kako čim bolje uporabiti evropska sredstva, ki so na voljo. A pomembno vprašanje je, kaj dela naša politika. Ali pripravljamo strategijo porabe sredstev, ki bo zadovoljila Evropo, ali pa bomo čez nekaj let spet v časopisih lahko brali, kako nismo porabili evropskih sredstev, ki bi jih lahko? Bojim se, da je odgovor, kljub veliko visokotehnološkim besedam in predvolilnem času, negativen. Za resno razvojno strategijo Slovenije bi bilo treba zbrati (in poslušati) deležnike, ki so v preteklosti pripomogli k temu razvoju, in mlade, ki prinašajo nove in sveže ideje, a za zdaj ni bilo slišati za nobena takšna posvetovanja. Seveda je včasih apatija tudi na strani deležnikov (sploh po dolgih letih, ko imamo občutek, da so naše besede vedno le bob ob steno), a vseeno menim, da bi, če bi politika pokazala, da želi poslušati, lahko zbrali kritično maso, ki bi pripomogla k pripravi takšne strategije (ki bi bila zanesljivo boljša in predvsem konkretnjša kot strategija, ki jo je pred časom pripravila prejšnja vlada in o kateri je bilo povedanega in napisanega že več kot dovolj). Če dodam samo en primer, kaj bi verjetno

zasebnih investitorjev. V Sloveniji pa niti slovenskim zagonskim podjetjem ne ponujamo pomoči in jih izključujemo iz razpisov, namenjenih tehnološkemu razvoju!

Pred nekaj tedni smo v Delu lahko prebrali članek s pompozim naslovom Evropa Hrvatom gradi most na Pelješac, iz katerega je bilo mogoče zaznati očitajoči, značilno slovenski nevoščljivi pridih, zakaj Evropa daje denar Hrvatom, nam pa ne. Odgovor na to je

lahko vključili v strategijo in uspešno črpali v ta namen evropski denar – številne fakultete naše najstarejše in najuglednejše univerze imajo hude prostorske težave, nekatere delajo celo v prostorih, ki so nevarni za študente in zaposlene, ker so bile stavbe potresno povsem neustrezno grajene. Razumljivo je, da je državni proračun omejen, v evropsko strategijo razvoja, ki spodbuja prav investicije v razvoj, bi bilo gotovo mogoče vključiti takšne investicije, a za kaj takšnega bi bil potreben dialog, predvsem poslušanje in upoštevanje mnenj iz baze, češar pa naša politika, žal, večinoma ne počne.

Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.

Pisma bralcev in odmevi pisma@delo.si

OOTEM Najprej je »počilo« v podjetju, ki ga zaradi varovanja podatkov ne smem imenovati. Iz tega podjetja je predstavnica lepše polovice človeštva, da nas želi politika poslušati) in naši predlogi so bili bolj ali manj uspešno vključeni v strategijo pametne specializacije. Z optimizmom smo pričakovali novo evropsko perspektivo,

In vse to zaman. Njen sodelavec je gluhi in slep za njene ženske čare. Po dveh letih neuspešnega zapeljevanja se je odločila ukrepati drugače. Tožila je sodelavca, da se do nje vede ignorantsko, kar jo kot žensko neizmerno žali in ji uničuje voljo do dela, če ne celo do življenja. Njena storilnost se je zato zmanjšala, kar je škoda za celotno podjetje. Zato je zahtevala, da podjetje, tudi zaradi svoje koristi, ukrepa, sodelavec pa naj ji povrne vsa finančna sredstva, ki jih je porabila za lepšo podobo, torej, takoj naj privoli v njen zah-

tevek, kajti drugače bo zahtevala še povračilo stroškov za lepotno operacijo, pri kateri so gube na njenem obrazu izgubile in prsi imajo bolj vpadljivo lego. Podjetje je, tudi zaradi lastnih interesov, ustreglo zahtevam svoje delavke. Za svoj zagovor je sodelavec navedel strah, ki ga je zajel, ko se je razbohotila kampanja METOO (#MeToo). Hotel se je izogniti sodišču, izgubi službe in ugleda. Za tožilca to ni bil dovolj močan argument in sodišče je razsodilo, da zaradi kvarnega vpliva na rezultate podjetja izgubi službo

in mora povrniti še vse stroške za lepši videz užaljene sodelavke. Ko so to izvedele druge ženske v podjetju, so sklenile, da ena lastovka ne prinese pomladi, in so se spomnile za več let nazaj, ko kašen sodelavec ni bil dovolj dojemljiv za njihovo ženskost. In hitro se je razširila gonja proti moškim, ki niso podlegli čarom sodelavk. Ta kampanja je zajela zemljino oblo pod naslovom OOTEM. Rekli boste, ubogi moški, saj ženske pod parolo »vse za enakopravnost žensk in moških« ne izbirajo sredstev. Ne, ne. V zmoti ste. Nasprotno.

Zdaj lahko moški izbirajo, pod kakšnim geslom jih lahko doleti nesreča. METOO ali OOTEM. **TONI JURJEC** Nova pot 47, Brezovica pri Ljubljani

Junckerjeve skrivnice s Slovenijo

Po bujni zgodovini svetovne politične kulture, ki se je rojevala predvsem v Evropi, doživljamo Slovenci presunljiv šok, saj nam vključenost v evropsko državo ne priznava pravice do nujne suverenosti v družini evropskih

narodov. Celo neizogibno vilino prerivanje v zadnjih mesecih na čelu države ne more opravičiti ne medlih odzivov naše države na teptanje njene pravice do uveljavljanja zakonov. Kako to, da vsem na oči lahko ovira nujno pravico do razsodbe sodišča funkcionar Evrope, ki se celo javno sklicuje na »ljubezen do Hrvaške« in prav tako javno sega po skritih okroglinah te ljubezni? Mar je Evropa, ki je dva tisoč let nosila baklo svetovne misli, nazadnje končala tam, kjer je začela, in bomo spet ljudožerci? Presenetljivo ravnanje

Slovenije ob aferi Juncker kaže, kako hitro je mogoče pozabiti državotvorna gesla, čim je odtekla kri osamosvajanja. In zdaj evropska birokracija ošabno maha z našo pravico do civilizacijskih pravnih dobrin, ki so sad večstoletnega razvoja, katerega dediči smo z drugimi narodi tudi mi! Ravnanje evropskega komisarja – vključenost z metodo izgubljanja pravnega mnenja evropske komisije po predalih – je zato vredno ostre obsodbe. **VLAĐO MODIĆ** Cesta v Mestni log 36, Ljubljana